

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на **Магдалена Георгиева Лобутова**,
редовен докторант към катедра „Музика” при Факултета по изкуствата -
Югозападен университет „Неофит Рилски” ,
на тема: **„Формиране на изпълнителски умения при деца от 7 до 10
годишна възраст в извънучилищна дейност по музика”** –
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

Рецензент: доц. д-р Мария Горанова Горанова, катедра „Музика”,
Факултет по изкуствата, Югозападен университет „Неофит Рилски”

Магдалена Лобутова е родена през 1983 година в гр. Дупница. От 6 годишна започва обучението си по пиано при известната клавирна педагожка и пианистка Кина Окойлиска. През 2007 година завършва успешно Националната музикална академия „Проф. П. Владигеров”, като се дипломира с две специалности – Хорово дирижиране и Педагогика на обучението по музика.

През периода 2004 - 2006 г. е работила като корепетитор на мъжки хор „Свети Иван Рилски”- гр. Дупница, а от 2006 до 2011 г. е била и негов диригент. От 2008 до 2010 г. също като хоров диригент е ръководила смесен хор „Рилски звуци”, гр. Дупница. С двата хора е имала самостоятелни концерти, участия в съвместни програми и участия на фестивали в страната, в Гърция, Турция и Италия.

Има опит и като ръководител на детски вокални групи, като е започнала с три детски състава към Вокална студия „Дъга” от София (2006 – 2008 г.). От 2008 до 2010 г. създава и ръководи вокална група „Мельди” към гимназия „Хр. Ботев”- гр. Дупница и Детска вокална група „Сладурите” (от 2008 до сега). С детските състави ръководени от нея има изнесени множество самостоятелни концерти и награди от национални и международни фестивали в София, Варна, Пловдив, Велинград. От 2008 г. до сега е хоноруван асистент по Методика на обучението по музика и Солфеж в ЮЗУ „Н. Рилски”.

Предложеният от М. Лобутова дисертационен труд съдържа увод, три глави и заключение разположени на 204 страници. Библиографията включва 147 източника от които 119 на кирилица, 23 на латиница и 5 от интернет. Има и три приложения. В първото са описани подробно използваните от дисертантката различни методи и игри, във второто – песенният репертоар на ДВГ „Сладурите” през

периода 2008-2013 година, а в третото са документирани изяви и постиженията на вокалната група, чрез приложения снимков материал от концертни изяви и получени награди.

През последните години се наблюдава своеобразен „бум“ на създаване и вдъхване нов живот на различни детски вокални групи. Донякъде това е компесаторен процес в отговор на недостатъчната възможност да се пее в училище. Желанието на децата за творческа изява и за една по-достъпна, атрактивна и близка до тяхното светоусещане музикална дейност ги привлича и такива вокални групи има вече в почти всички български градове. На много места те съществуват с по две и три формации - на най-малките, по-големите и израстналите юноши. Чрез тези вокални групи музикалните педагози биха могли успешно да развиват музикалните и креативните способности на децата, да влияят при формирането на музикалноестетическия им вкус, да изграждат умения за сценично и артистично поведение. Всичко това може да се осъществи, ако ръководителят на такъв един състав е не само професионално подготвен музикант, но и информиран по отношение възможностите за използване на различни интерактивни методи и подходи за да реализира не леката задача, поддържайки интереса на децата да изгради мотивция за този вид музикалносинкретични дейности, при които водеща е песента и артистичното поведение. В този аспект темата, която е избрала за разработка докторантката е **изключително актуална**. М. Лобутова коректно е посочила обекта, предмета, целта и задачите на изследването. В работната хипотеза тя визира една част от общото развитие на учениците в конкретната извънучилищна дейност, където прилага различни методи и творчески форми на работа, а именно по-ефективното разгръщане на тяхните изпълнителски умения. (След като се запознах обстойно със цялата разработка и целия доказателствен материал на изследването, ми се иска да вярвам, че този дълбок и пространен анализ ще продължи и в скоро време, докторантката ще публикува материал за понататъшното интелектуално и личностно развитие на тези деца.)

Познава ли докторантката състоянието на проблема?

Магдалена Лобутова прави много подробен анализ на извънучилищната дейност по музика, който включва обстоен преглед в исторически аспект, разделен на четири периода. Разглежда същността и съдържанието което се включва в понятието „извънучилищната дейност“ според водещи специалисти и музикални

педагози. Тук проличава умението ѝ да обобщава и извежда най-същественото от голям по обем фактологичен материал. В края на тази първа глава, като част от задачите които си поставя, авторката изказва едно много важно и съвременно виждане, засягащо масовото музикално възпитание, а именно „Предоставяне на възможност за изява на всеки един от участниците, съобразно неговите способности.”(стр.49) Много доброто познаване на особеностите и различните като проблематика трудности при осъществяването на извънучилищните дейности, докторантката дължи на личния си творчески опит и наблюдения, натрупани от дългогодишната ѝ работата с различни детски формации. От акуратно изведените изводи искам специално да открия твърдението ѝ, че в днешно време „вокалната група е най-популярната организационна форма на извънкласна и извънучилищна дейност, измествайки от предните позиции хора и оркестъра (духов и фанфарен)”

В дисертационния труд като отделна глава е разработен проблема за изпълнителската дейност, във всичките ѝ аспекти, като една от основните музикални дейности. Приведени са позициите на предимно наши и руски музикални педагози. Като подглава е разгледан и проблема за творчеството при обучението по музика. Убедително докторантката излага съществени теоретични постановки относно особеностите при творческите изяви на децата, проявени във видовете изпълнителски дейности. Позовавайки се на тях и на собствения си опит, стига до напълно логични изводи. Всички тези констатации ми дават основание да заявя, че **в теоретичен и емпиричен план М. Лобутова познава много добре състоянието на изследваната проблематика.**

За мен най-интересна и съществена е Третата глава от предложената ни разработка. В нея авторката описва своя опит, своите наблюдения, прави интересен коментар и мотивиран анализ на разликите които съществуват между масовото музикално обучение и възпитание и това в детските вокални групи. (ДВГ) Отдавна не ми се е случвало да чета методически указания, написани така увлекателно и с естествен изказ, където напътствията и препоръките са дадени елегантно и без следа от менторстване. Новостта тук е използването на интерактивните методи при обучението, публикувани през 2016 година от Весела Гюрова и колектив. Сполучливо почти всичките са адаптирани и използвани от дисертантката за целите на музикалното обучение и възпитание.

Пеене, свирене с детски музикални инструменти и музикалноритмични движения са дейностите, на които поставя акцент М. Лобутова при комплексната си експериментална работа, чиято цел е формиране на изпълнителски умения при децата от ДВГ. Нейните задълбочени теоретични и практически познания като хоров диригент и музикален педагог, ѝ позволяват изчерпателно да изясни подробностите и специфичните особености при използването на традиционните и по-новите игрови методи и форми на работа, които използва за по-успешното формиране на вокалните навици и умения на подрастващите. Към това, със същите атрактивни методи, авторката надгражда и другите две изпълнителски дейности – съпровода с детски музикални инструменти и съответстващото на музикалния жанр сценично присъствие, за което от особена важност е формирането на подходяща двигателна култура. Считам, че М. Лобутова е обхванала целия спектър от умения, необходими на децата за тези дейности, като не е пропуснала и по-специфичните, като овладяването на проблемите свързани с микрофонната техника, със сценичния стрес, с поемането на отговорност и съобразяване с другите в различни непредвидени сценични ситуации.

Уверено мога да твърдя, че **използаната методика на изследване е сполучливо избрана**. Цялата експериментална работа на дисертантката е обстойно обяснена по дейности и нагледно илюстрирана в 11 таблици и 32 диаграми. Прави впечатление, че резултатите са много коректно отчетени и реални. Приложените данни за развитието на всеки един от участниците от вокалната група „Сладурите”, е нагледен пример за прецизно воден дневник на статуса и характерните индивидуални особености на децата. Многото дипломи и грамоти връчени на различни певчески форуми са доказателство за творческите и педагогически постижения, които М. Лобутова има с ДВГ.

Авторефератът, като структура и съдържание, представя в достатъчна степен разработката. Посочените в него **теоретични и научноприложни приноси са лично дело на докторантката** и са доказани в хода на цялостната разработка.

Направените публикации са достатъчни като количество и в голяма степен **представят основните моменти на дисертационния труд**.

Към докторантката имам няколко **критични бележки**:

- некоректно е формулирала изведената от нея втора цел на извънкласната и извънучилищната дейност по музика (стр. 49) – *„Да се обогати естетическия вкус на обучаваните и да се приобщят към културните постижения в областта на музиката”*. Напомням, че музикално-естетическият вкус се формира, изгражда (това е особено значимо за изследваната възрастова група). Освен това, тук са обединени в едно, две значими цели, като в същността и реализацията на втората има доста дискуссионни моменти;
- в литературния обзор, който авторката прави по различни проблеми и описва много подробно, липсва критичния елемент. Така не ни става ясно, какво е отношението на дисертантката към многото цитирани определения и теоретични постановки;
- не приемам и уговорката, която прави М. Лобутова на стр.100 *„Тъй като цел на изпълнението в идеалния случай е интерпретацията, в настоящата разработка приемам двата термина „изпълнение” и „интерпретация” за еднозначни при определени условия”*. Още от времето на Игор Стравински, след неговите гневни изказвания през 30-те години срещу интерпретацията, между тези два термина не би могло да се постави знак на равенство при никакви условия;
- не става ясно по какъв принцип са подредени имената на българските композитори които пишат песни за деца, - по значимост, по хронологичен или по азбучен ред? Такова изреждане има на стр.23-24, където се започва с Тодор Попов, по средата е Константин Илиев и се завършва с Емануил Манолов и Д. Христов(?). Подобна е и ситуацията на стр. 35;
- смятам, че дисертационния труд се нуждае от един по-прецизен редакторски прочит. Така, уверена съм, че авторката ще избегне някои тавтологии, неточности в изказа и досадни технически грешки. Например, като изпълнителско качество, което би трябвало да се развие (стр. 198, N9) е посочено *„Приучаване на удоволствие и радост от музицирането”*, в приложението е сбъркана

абрeвиатурата на популярния метод SWOT (стр. 217),
Грешно е изписано и името на Андрей Коралов (стр.208,
N 44) и др.

Считам тези забележки за абсолютно незначителни и ги правя само защото съм твърдо убедена, че дисертационния труд на М. Лобутова трябва да бъде издаден. Това се отнася особено за третата му част, която ще представлява интерес за музикалните педагози с много от идеите си и ще подпомогне художественотворческата практика на ръководителите на детски певчески състави. Държа да подчертая, още веднъж, че благодарение на хубавия изказ на авторката, запазен в цялостното изложение на труда с удоволствие четох дисертационния й труд.

Имам въпроси към хоровия диригент и музикален педагог Магдалена Лобутова.

1. Как мисли, дали училищните и детските хорови състави са вече анахронизъм и как вижда бъдещето им?
2. След като според нея *„вокалната група се превръща в най-популярната форма за извънкласна и извънучилищна дейност в началото на XXI в. (...) и поради факта, че интересите на учениците са насочени предимно към забавната музика*», по какъв начин вижда формирането на интерес у тези деца към непреходните ценности на класическата музика. Трябва ли това да бъде единствено грижа на масовото музикално възпитание в училище?

В заключение, след като отчитам безпорните качества на научната разработка, с убеденост препоръчам на уважаемите членове на научното жури, на основание на дисертационния труд „Формиране на изпълнителски умения при деца от 7 до 10 годишна възраст в извънучилищна дейност по музика”, **да присъдят** на докторантката Магдалена Георгиева Лобутова образователната и научна степен „доктор”.

08.02.2014 год.
Благоевград

Рецензент:
/доц.д-р Мария Горанова/